

УДК 911.6 (447.82)

Гринасюк Анастасія Русланівна

Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна,
e-mail: a.r.hrynasiuk@gmail.com

ЛАНДШАФТИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: АНАЛІЗ ЕСТЕТИЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ

Мета. Головним об'єктом рекреаційного природокористування є географічний ландшафт, оцінка якого є складовою частиною комплексного дослідження туристсько-рекреаційного потенціалу території. Метою таких досліджень є виявлення найбільш цінних в естетичному плані територій.

Методика. Щоб оцінити атрактивність ландшафтів Волинської області використано об'єктивний та суб'єктивний підходи. Об'єктивний підхід полягає у врахуванні основних компонентів природних комплексів. Суб'єктивний підхід полягає в оцінюванні емоційного впливу властивостей ландшафтів на людину.

Результати. В статті представлені ландшафтно-пейзажні комплекси Волинської області як таксономічні одиниці для проведення комплексної оцінки їх естетичної привабливості. В результаті оцінювання виділено чотири ступені привабливості ландшафтів. Найбільш цінними в естетичному відношенні є ландшафти Верхньоприп'ятського ландшафтно-пейзажного комплексу. До ландшафтів високої естетичної цінності належать пейзажні комплекси долин річок Прип'ять, Стохід, Стир та лісові масиви Маневиччини. До складу ландшафтів середньої цінності увійшли пейзажні комплекси долин річок Західний Буг, Турії та малих річок Волинської височини, аграрні пейзажі Бузько-Турійського межиріччя та Ківерцівські лісові пейзажі. Найменш привабливими ландшафтно-пейзажними комплексами стали аграрні пейзажі слабогорбистих вододільних просторів Волинської височини та денудаційних хвилястих рівнин.

Наукова новизна. У статті виявлено закономірності ландшафтно-пейзажної диференціації пейзажів Волинської області; вперше отримано результати комплексної оцінки естетичної привабливості ландшафтів регіону; створено картографічні матеріали на основі проведених досліджень.

Практична значимість. Оцінка естетичної привабливості ландшафтів актуальна для раціонального планування територіальної організації господарства, особливо для розвитку рекреаційної та природоохоронної діяльності.

Ключові слова: рекреаційний потенціал, ландшафтно-пейзажні комплекси, атрактивність ландшафтів, Волинська область.

УДК 911.6 (447.82)

Гринасюк Анастасія Русланівна

Восточноевропейский национальный
университет имени Леси Украинки,
г. Луцк, Украина,
e-mail: a.r.hrynasiuk@gmail.com

ЛАНДШАФТЫ ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ: АНАЛИЗ ЭСТЕТИЧЕСКИХ СВОЙСТВ

Цель. Главным объектом рекреационного природопользования является географический ландшафт, оценка которого является составной частью комплексного исследования туристско-рекреационного потенциала территории. Целью таких

исследований является выявление наиболее ценных в эстетическом плане территорий. Чтобы оценить аттрактивність ландшафтов Волынской области использовано объективный и субъективный подходы.

Методика. Объективный подход заключается в учете основных компонентов природных комплексов. Субъективный подход заключается в оценке эмоционального воздействия свойств ландшафтов на человека.

Результаты. В статье представлены ландшафтно-пейзажные комплексы Волынской области как таксономические единицы для проведения комплексной оценки их эстетической привлекательности. В результате оценивания выделено четыре степени привлекательности ландшафтов. Наиболее ценными в эстетическом отношении являются ландшафты Верхньоприпятьського ландшафтно-пейзажного комплексу. К ландшафтам высокой эстетической ценности принадлежат пейзажные комплексы долин рек Припять, Стоход, Стырь и лесные массивы Маневиччини. В состав ландшафтов средней ценности вошли пейзажные комплексы долин рек Западный Буг, Турии и малых рек Волынской возвышенности, аграрные пейзажи Буго-Турійського междуречья и Киверцовские лесные пейзажи. Наименее привлекательными ландшафтно-пейзажными комплексами стали аграрные пейзажи слабогористых водораздельных пространств Волынской возвышенности и денудационных волнистых равнин.

Научная новизна. В статье выявлены закономерности ландшафтно-пейзажной дифференциации пейзажей Волынской области; впервые получены результаты комплексной оценки эстетической привлекательности ландшафтов региона; созданы картографические материалы на основе проведенных исследований.

Практическая значимость. Оценка эстетической привлекательности ландшафтов актуальна для рационального планирования территориальной организации хозяйства, особенно для развития рекреационной и природоохранной деятельности.

Ключевые слова: рекреационный потенциал, ландшафтно-пейзажные комплексы, аттрактивність ландшафтов, Волынская область.

UDC 911.6 (447.82)

Hrynasiuk Anastasiia Ruslanovna

Lesya Ukrainka Eastern European National
University, Lutsk, Ukraine,
e-mail: a.r.hrynasiuk@gmail.com

LANDSCAPES OF VOLYN REGION: ANALYSIS OF AESTHETIC PROPERTIES

The aim. The main object of recreational nature management is the geographical landscape, whose assessment is part of a comprehensive study of tourist and recreational potential of the region. This research aims to identify the most valuable territories in terms of aesthetic.

Research methods. Objective and subjective approaches were used to assess attractiveness of the landscapes of Volyn region. An objective approach is based on taking into account the main components of natural systems. The subjective approach is based on evaluating the emotional impact of landscape properties on human.

The results. The landscape and scenery complexes of Volyn region are represented in the article as taxonomic units to conduct a comprehensive assessment of their aesthetic appeal. As a result of the evaluation, four degrees of attractiveness of the landscapes were selected. Landscapes of the upper Pripyat landscape and scenery complex is the most valuable in the aesthetic sense. Landscape complexes of river valleys of Pripyat, Stokhid, Styr and forests of Manevychi region are landscapes of high aesthetic value. Landscape complexes of

river valleys of Western Bug, Turija and small rivers of Volyn upland, agricultural landscapes of Bug-Turiysky watershed and forest landscapes of Kivertsі are landscapes of average value. The least attractive landscape and scenery complexes became agricultural landscapes of slightly hilly watershed areas of Volyn upland and denudation undulating plains.

Scientific innovation. Patterns of landscape and scenery differentiation of Volyn region were revealed in the article. The results of a comprehensive evaluation of aesthetically attractiveness of landscapes of the region were obtained for the first time. Cartographic materials based on the studies were established.

Practical significance. Evaluation of the landscapes aesthetic appeal is relevant to the rational planning of economic activity territorial organization, especially for the development of recreational and environmental activities.

Key words: recreation potential, scenic landscape complexes, attractiveness of landscapes, Volyn region.

Постановка наукової проблеми та її значення. Визначення комплексної оцінки рекреаційного потенціалу території дає загальну картину можливості використання її в туризмі. Сьогодні розвиток туристичної діяльності почав розмежовувати вподобання людей і працювати в більш вузьких напрямках. Тому є потреба у більш детальному вивченні рекреаційної придатності території для того чи іншого виду туризму. При виборі місця відпочинку будь-якого типу більшість рекреантів віддають перевагу місцям з привабливим пейзажем. Зважаючи на це, необхідним є детальне вивчення ландшафтів територій та виділення найбільш атрактивних ділянок для подальшого проектування рекреаційних комплексів.

Волинська область багата на різноманітні природні ресурси, що визначають високий рекреаційний потенціал регіону. Це кліматичні, біологічні, гідрологічні, ландшафтні ресурси, джерела лікувальних вод, лікувальні грязі та ін. Пам'ятки історії та культури області виступають атракційними об'єктами огляду на туристичних маршрутах, поряд із цим вони доповнюють пейзажні картини, що відкриваються спостерігачам. Тому оцінка атрактивності ландшафтів Волинської області може забезпечити більш раціональне використання природних комплексів в організації туристсько-рекреаційної діяльності.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питанню естетичної оцінки ландшафтів присвячено чимало праць. Проте єдиного та універсального методу оцінювання атрактивності ландшафтів не існує. Розроблені методики поділяються на дві категорії – об'єктивістські та суб'єктивістські. Перші передбачають з'ясування об'єктивних критеріїв естетичної привабливості, які криються у фізіономічних характеристиках ландшафту, другі – вказують на суб'єктивну природу краси, досліджують особливості ландшафтно-естетичних переваг у різних груп людей [3].

Об'єктивний підхід до оцінки естетичної привабливості ландшафтів на сьогодні є найбільш визнаним і розповсюдженим. Однак він розглядає оцінюваний пейзаж, насамперед, як сукупність візуально значимих компонентів, а не як єдиний образ, який відображається в свідомості

спостерігача [3]. Такий підхід у своїх дослідженнях використовували Д. Лінтон [11], К. Ерінгіс, А. Будрюнас [8], Л. Мухіна, Ю. Веденін, Н. Данилова [5], М. Назаров, Д. Постніков [6], Н. Бучацька [4] та ін.

Суб'єктивний підхід спирається на положення, що пейзаж повинен оцінюватися як єдине ціле, а не сукупність окремих частин. При цьому дослідник орієнтується на відносно суб'єктивну думку людей про їх враження стосовно естетичної привабливості того чи іншого ландшафту. Суб'єктивний підхід, з одного боку, бездоганний із позиції достовірності результатів, оскільки з'ясовує думку великих груп населення [3]. Використання цього підходу зустрічається в працях К. Файнса [9], Е. Пеннінг-Роусела [11], М. Фролової [7], Ф. Кейна [10] та ін.

Опрацювання практичних аспектів оцінювання естетичних властивостей ландшафтів потребують регіони з високим рекреаційним потенціалом. Це й визначає *мету статті* – виявити найбільш цінні в естетичному плані ландшафти Волинської області. Основні *завдання* дослідження: розглянути теоретичні підходи та систему критеріїв для здійснення оцінки атрактивності ландшафтів; проаналізувати фізико-географічні умови ландшафтно-пейзажних комплексів; виявити найбільш привабливі ландшафти.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Проблема сучасних методик оцінки атрактивності ландшафтів – відсутність комплексності. Тому для більшої достовірності результатів було використано дві методики оцінювання естетичних властивостей ландшафтів Волинської області.

Перша методика була розроблена на основі вивчення різних підходів [3–8, 10] до оцінювання ландшафтів та була апробована на території Волинської області. Під час дослідження головний акцент зроблений на оцінюванні ландшафту за його компонентною структурою, цей спосіб є більш аналітичним і об'єктивним, він забезпечує не лише оцінку привабливості ландшафту, а й деталізує причини такої оцінки. Він дає змогу виділити складові, які формують ландшафтне середовище досліджуваної території та оцінити їх прояв за певними критеріями привабливості [2].

Першочергово оцінка ландшафтів відбувалась в камеральних умовах. Проаналізувавши виділені ландшафтно-пейзажні комплекси та використовуючи топографічні карти масштабу 1:100000, визначено потенційні пейзажні підступи, тобто точки на місцевості, з яких на нашу думку, проглядатиметься ландшафтний краєвид. Такими точками можуть бути підвищення рельєфу, безлісі пагорби, узбережжя озер та ін. На наступному етапі у польових умовах перевірено закладені потенційні пейзажні підступи та сфотографовано ландшафтні панорами. Оцінювання проводилось за критеріями пейзажної привабливості на місцях закладених пейзажних підступів. Прояв тих чи інших показників оцінювався у балах.

Головним елементом ландшафтної структури вважається рельєф, як основний чинник формування привабливого пейзажу. Територія Волинської області є рівнинною, тим не менше низинний рельєф може здійснити істотний вплив на сприйняття ландшафту. При оцінці рельєфу враховуються два показники: характер рельєфу та наявність виражених форм рельєфу.

Наступним компонентом атрактивного ландшафту вважають водні об'єкти, їх наявність збільшує рекреаційний потенціал. Територія Волинської області характеризується густою гідрографічною мережею. При оцінюванні ландшафтів враховано: наявність водойм, площу, довжину і ширину водної поверхні озера, форму, розміри річок та каналів, своєрідність озер та річок, берегову лінію, заболоченість території навколо водойм, прозорість та колірність води, наявність інших водних об'єктів.

Здоровий та приємний для перебування ландшафт підсвідомо асоціюється в більшості людей з наявністю в ньому води та лісу. Відтак важливим компонентом ландшафтної структури є рослинний покрив, який оцінюється за такими показниками: відсотком лісистості території; різноманітністю рослинності; наявністю атрактивних природних об'єктів; оглядовістю; присутністю живих істот; санітарно-гігієнічними особливостями.

Сьогодні залишилось мало незайманих ландшафтів, а отже при оцінюванні привабливості територій варто враховувати об'єкти, створені людиною. Не завжди присутність у пейзажі людських поселень, мостів, доріг, іригаційних систем, історичних чи сакральних будівель псує його загальну картину. Тому, при оцінюванні ландшафтів враховано віддаленість від населених пунктів, антропогенне навантаження та наявність споруд.

Наступним показником за яким оцінювалась територія це її історична своєрідність та автентичність. Незважаючи на те, що забудовані території негативно впливають на привабливість, в деяких випадках вплив людини може справити позитивний ефект на атрактивність ландшафту. Особливо це стосується старих споруд і пам'ятників. Ці об'єкти можуть збільшити привабливість ландшафтів, якщо вони знаходяться в рівновазі із навколишнім природним середовищем.

Відомо, що найбільшу естетичну цінність мають незаймані ландшафти, вони передусім зустрічаються на територіях природно-заповідного фонду. Заповідні та унікальні об'єкти в більшості пов'язані з водними, залісненими важко доступними територіями, природна властивість яких найбільш максимально збережена, їхня наявність має велике значення для оцінювання атрактивності території.

Оцінювання привабливості ландшафтів полягає не тільки у визначенні найбільш цінних в естетичному відношенні територій для подальшого їх заповідання, а й для раціоналізації їх використання у

рекреаційному господарстві. Таким чином оцінюється придатність території для відпочинку.

Друга методика, за якою оцінювались ландшафти ґрунтується на використанні методів опитування респондентів із застосуванням анкет для фіксування їхньої реакції на загальний вигляд пейзажу досліджуваної території за набором якісних показників. Для визначення найбільш привабливих пейзажів Волинської області було обрано метод полярних оцінок розроблений Ф. Кейном [10], суть якого полягає в оцінці емоційного сприйняття ландшафту респондентом [1].

Пейзаж оцінювався за набором якісних показників та ступенем їх прояву за 7-бальною шкалою. Анкетна форма, що пропонується респондентам включає 21 пару прикметників, якими можна охарактеризувати емоційну реакцію на пейзаж. З них тільки 14 пар є важливими для дослідження. Щоб забезпечити достовірність результатів деякі прикметники з «позитивною» оцінкою записані справа, інші – зліва. Такий підхід допомагає уникнути візерункових відповідей.

Щоб більш точно оцінити той чи інший ландшафт використовують коефіцієнт як відносну важливість кожної пари прикметників. Так, для оцінки атрактивності ландшафтів найбільшу цінність мають такі пари прикметників: гармонійний/дисгармонійний, потворний/прекрасний, холодний/теплий, розчаровуючий/надихаючий, неприємний/приємний, порушений/пропорційний, притягуючий/відразливий та ін.

Для вивчення та виявлення найбільш привабливих ландшафтів Волинської області здійснена типізація природних комплексів за пейзажно-естетичними властивостями та їх оцінювання.

На основі проведених польових і камеральних досліджень, спираючись на візуальні особливості ландшафтів, враховуючи домінантні компоненти пейзажу, які мають суттєвий вплив на його пейзажно-естетичні властивості та взявши за основу геолого-геоморфологічну будову регіону виділено 3 типи ландшафтно-пейзажних комплексів (що включають 12 видів пейзажних комплексів, які характеризуються специфічними рисами та особливостями):

1. *Ландшафтно-пейзажні комплекси Поліських річкових долин алювіальних рівнин* – долинно-річкові пейзажі сформовані на заплавах і надзаплавних терасах головних артерій області, розміщені на відкритих та напіввідкритих переважно рівнинних та слабо розчленованих поверхнях в оточенні лучної і болотної рослинності, зрідка оточені лісовими масивами. Візуальна привабливість території зумовлена поєднанням рівнинного рельєфу із меандрами річок. Характерні дерев'яні будинки, сакральні споруди і сільськогосподарські поля доповнюють пейзажну картину.

2. *Ландшафтно-пейзажні комплекси межиріч водно-льодовикових рівнин* – представлені озерними, лісовими та аграрними пейзажами Поліської низовини. Територія має високий естетичний потенціал: природні малозмінені ландшафти, де гармонійно поєдналися ліси з

просторими болотами, різноманітність рослинного покриву створює своєрідний колорит місцевості, а привабливість чисельних озер з чистою прозорою водою підсилює рельєф, кожне озеро має різну конфігурацію берегів, площу водної поверхні, своєрідну форму улоговин. Саме до цієї території приурочена велика кількість рекреаційних територій. Аграрні пейзажі найбільш привабливі в середині літа, коли засіяні поля поєднуються із окремими лісовими насадженнями на слабохвилястому рельєфі, створюють певне різноманіття за рахунок контрастності кольорів.

3. *Ландшафтно-пейзажні комплекси денудаційно-аккумулятивних рівнин* – долинно-річкові пейзажі малих річок та аграрні пейзажі на слабогорбистих вододільних просторах Волинської височини. Візуальне сприйняття ландшафтів залежить від поєднання аграрних територій з рельєфом, рослинністю із долинами малих річок. У формуванні пейзажів території приймають участь і елементи культурного ландшафту. Численні історико-культурні пам'ятки та пам'ятки природи створюють своєрідний колорит місцевості. В цілому, територія характеризується великою пейзажною виразністю, де переважає поєднання відкритих та напіввідкритих просторів з невеликими залісненими площами і слабогорбистими вододільними просторами, з домінуючими в них сільськогосподарськими угіддями та водними об'єктами.

В результаті оцінювання атрактивності ландшафтів Волинської області за обраними методиками виділені ландшафтно-пейзажні комплекси за ступенем привабливості (рис.1).

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, ландшафти, які набрали найбільшу кількість балів – це територія Верхньоприп'ятського ландшафтно-пейзажного комплексу, природна цінність якого у Волинській області є найбільшою. Природні умови сформували тут привабливе середовище, яке відрізняється високим ресурсним потенціалом прибережного рекреаційного каркасу. Значну частину території Волинської області займають ландшафти високої цінності. Такими є пейзажні комплекси долин річок Прип'ять, Стохід, Стир та лісові масиви Маневиччини. Це природні ландшафти, які відрізняються багатоманітністю, наявністю великих озер та річок, які добре проглядаються у пейзажі. Головним чином, це заповідні території, ландшафти яких найменш змінені, що робить їх цінними в естетичному плані. До складу ландшафтів середньої цінності увійшли пейзажні комплекси долин річок Західний Буг, Турії та малих річок Волинської височини, аграрні пейзажі Бузько-Турійського межиріччя та Ківерцівські лісові пейзажі. В основному це ландшафти з бідною рослинністю, пейзажі яких однорідні та монотонні. Значне господарське освоєння території відобразилося на вирубці лісів, осушенні земель та перетворенні русел річок у сільськогосподарських цілях. Найменш привабливими ландшафтно-пейзажними комплексами стали аграрні пейзажі слабогорбистих вододільних просторів Волинської височини та

денудаційних хвилястих рівнин. Головним чином це території, що інтенсивно використовуються у сільському господарстві, на яких відсутні природні значні за розмірами водні об'єкти та лісові насадження.

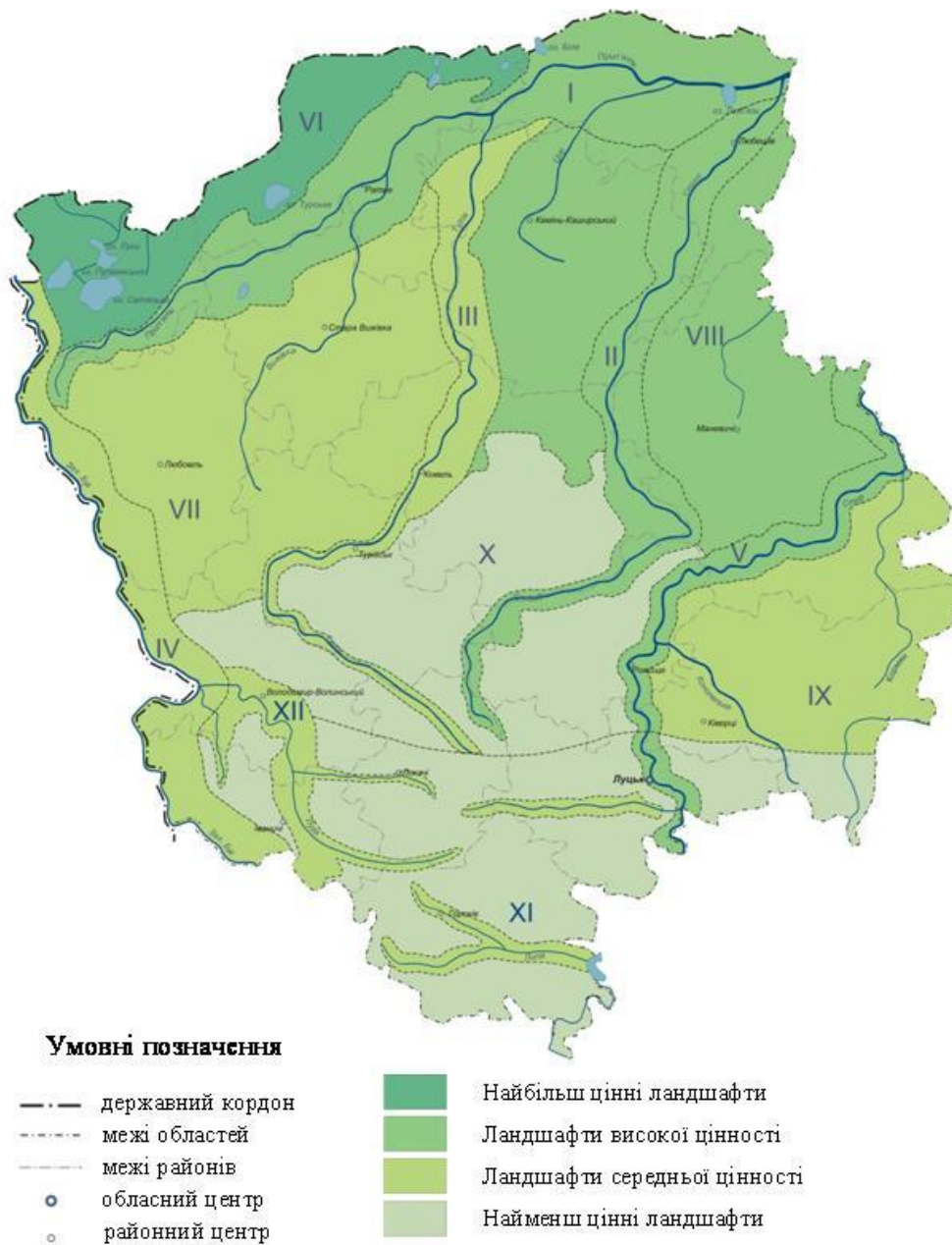

Рис. 1. Естетична привабливість ландшафтно-пейзажних комплексів Волинської області

Ландшафтно-пейзажні комплекси Поліських річкових долин алювіальних рівнин: I – долинно-річкові пейзажі р. Прип'ять; II – долинно-річкові пейзажі р. Стохід; III – долинно-річкові пейзажі р. Турія; IV – долинно-річкові пейзажі р. Західний Буг; V – долинно-річкові пейзажі р. Стир. Ландшафтно-пейзажні комплекси межиріч водно-льодовикових рівнин: VI – верхньоприп'ятські озерно-лісові пейзажі; VII – аграрні пейзажі Бузько-Турійського межиріччя; VIII – лісові пейзажі Маневиччини; IX – Ківерцівські лісові пейзажі; X – аграрні

пейзажі денудаційних хвилястих рівнин. Ландшафтно-пейзажні комплекси денудаційно-аккумулятивних рівнин: XI – аграрні пейзажі на слабозгорбистих вододільних просторах Волинської височини; XII – долинно-річкові пейзажі алювіальних рівнин Волинської височини.

Очевидно, є потреба в розробці науково обґрунтованих засад для впровадження рекультивациі природних ландшафтів, які зазнали значної деградації та створення системи заходів охорони найбільш привабливих в естетичному плані територій.

Отримані результати щодо оцінювання атрактивності ландшафтів необхідні для визначення рекреаційної придатності території та збереження цінних в естетичному відношенні природних комплексів.

Список використаних джерел:

1. Гринасюк А. Р. Методичні основи оцінки атрактивності ландшафтів / А. Р. Гринасюк // Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр. – Луцьк, 2014. – № 11. – С. 132–135.
2. Гринасюк А. Р. Оценка аттрактивности ландшафтов Волини в целях рекреационно-туристической деятельности / А. Р. Гринасюк // Сборник научных трудов SWorld. – Выпуск 3. Том 52. – Иваново: МАРКОВА АД, 2013. – ЦИТ: 313-0667. – С. 3–8.
3. Дирин Д. А. Оценка пейзажно-эстетических ресурсов горных ландшафтов в целях оптимизации рекреационного природопользования (на примере Усть-Коксинского района Республики Алтай)» : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. геогр. наук : спец. 25.00.36 «Геоэкология» / Д. А. Дирин. – Барнаул, 2006. – 19 с.
4. Кочуров Б. И. Оценка эстетического потенциала ландшафтов / Б. И. Кочуров, Н. В. Буцацкая // Юг России: экология, развитие. – 2007. – № 4. – С. 25–34.
5. Мухина Л. И. Оценка природных условий / Л. И. Мухина, Ю. А. Веденин, Н. А. Данилова // Теоретические основы рекреационной географии. – М.: Наука, 1975. – С. 131–158.
6. Назаров Н. Н. Оценка пейзажно-эстетической привлекательности ландшафтов Пермской области для целей туризма и рекреации / Н. Н. Назаров, Д. А. Постников // Известия РГО. – 2002. – Т. 134. – Вып. 4. – С. 61–67.
7. Фролова М. Ю. Оценка эстетических достоинств природных ландшафтов / М. Ю. Фролова // Вестник Моск. ун-та. Сер. 5.: Геогр. – 1994. – №2 – С. 27–33.
8. Эрингис К. И. Экология и эстетика ландшафта / К. И. Эрингис, А. Р. Бударюнас. – Вильнюс, 1975. – 131 с.
9. Fines K. D. Landscape evaluation: a research project in East-Sassux / K.D. Fines // Regional studies. – 1968. – V. 12, № 1. – P. 41–55.
10. Kane P. S. Assessing Landscape Attractiveness: a comparative test of two new method / Phillip S. Kane // Applied geography. – USA, 1981. – Chapter 1. – С. 77–96.
11. Linton D. L. The Assesment of Scenery as a Natural Resource / D. L. Linton // Scottish Geographical Magazine. – 1968. – № 84. – P. 219–238.
12. Penning-Rowse E. C. Landscape Evolution for Development Plans / E. C. Penning-Rowse // Journal of the Royal Town Planning Institute. – 1974. – № 60. – P. 930–934.

Список использованных источников:

1. Гринасюк А. Р. Методические основы оценки аттрактивности ландшафтов / А. Р. Гринасюк // Природа Западного Полесья и прилегающих территорий : сб. науч. роб. – Луцьк, 2014. – № 11. – С. 132–135.
2. Гринасюк А. Р. Оценка аттрактивности ландшафтов Волини в целях рекреационно-туристической деятельности / А. Р. Гринасюк // Сборник научных трудов SWorld. – Выпуск 3. Том 52. – Иваново: МАРКОВА АД, 2013. – ЦИТ: 313-0667. – С. 3–8.

- 3.Дирин Д. А. Оценка пейзажно-эстетических ресурсов горных ландшафтов в целях оптимизации рекреационного природопользования (на примере Усть-Коксинского района Республики Алтай)) : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. геогр. наук : спец. 25.00.36 «Геоэкология» / Д. А. Дирин. – Барнаул, 2006. – 19 с.
- 4.Кочуров Б. И. Оценка эстетического потенциала ландшафтов / Б. И. Кочуров, Н. В. Буцацкая // Юг России: экология, развитие. – 2007. – № 4. – С. 25–34.
- 5.Мухина Л. И. Оценка природных условий / Л. И. Мухина, Ю. А. Веденин, Н. А. Данилова // Теоретические основы рекреационной географии. – М.: Наука, 1975. – С. 131–158.
- 6.Назаров Н. Н. Оценка пейзажно-эстетической привлекательности ландшафтов Пермской области для целей туризма и рекреации / Н. Н. Назаров, Д. А. Постников // Известия РГО. – 2002. – Т. 134. – Вып. 4. – С. 61–67.
- 7.Фролова М. Ю. Оценка эстетических достоинств природных ландшафтов / М. Ю. Фролова // Вестник Моск. ун-та. Сер. 5.: Геогр. – 1994. – №2 – С. 27–33.
- 8.Эрингис К. И. Экология и эстетика ландшафта / К. И. Эрингис, А. Р. Будрюнас. – Вильнюс, 1975. – 131 с.
- 9.Файнс К. Д. Ландшафтная оценка: исследовательский проект в Восточном Сессуксе // Региональные исследования. – 1968. – Т. 12, №1. – С. 41–55.
10. Кейн Ф. С. Оценка привлекательности ландшафта: тестирование двух новых методов / Филипп С. Кейн // Прикладная география. – США, 1981. – Глава 1. – С. 77–96.
11. Линтон Д. Л. Оценка пейзажа как природного ресурса / Д. Л. Линтон // Шотландский географический журнал. – 1968. – № 84. – С. 219–238.
12. Пеннинг-Роусел Э. Ландшафтная оценка для планового развития / Э. Пеннинг-Роусел // Журнал Института планирования Королевского города. – 1974. – № 60. – С. 930–934.

References:

- 1.Hrynasiuk A. R. Methodical bases of landscapes attractiveness estimates / A. R. Hrynasiuk // Nature of Western Polisia and surrounding areas : collected works. – Lutsk, 2014. – № 11. – С. 132–135.
- 2.Hrynasiuk A. R. Evaluation of landscape attractiveness in the Volyn region for the purpose of tourism and recreation / A. R. Hrynasiuk // Collection of scientific works SWorld. – Issue 3. Volume 52. – Ivanovo: MARCOVA AD 2013. – P. 3–8.
- 3.Dyrin D. A. Assessment of aesthetic resources of mountain landscapes in order to optimize the recreational nature management (for example, Ust-Koksinsky district of the Altai Republic)": thesis abstract on scientific degree of Candidate of Geographical Sciences : specialty 25.00.36 «Geoecology» / D. A. Dyrin. – Barnaul, 2006. – 19 p.
- 4.Kochurov B. I. Evaluation of the aesthetic potential of the landscapes / B. I. Kochurov, N. V. Buchatskaia // South of Russia : ecology, development. – 2007. – № 4. – P. 25–34.
- 5.Muhina L. I. Assessment of natural conditions / L. I. Muhina, Y. A. Vedenin, N. A. Danilova // Theoretical foundations of recreation geography. – M.: Nauka, 1975. – P. 131–158.
- 6.Nazarov N. N. Evaluation of the aesthetic appeal of landscapes of Perm region for tourism and recreation // N. N. Nazarov, D. A. Postnikov // Izvestiia RGO. – 2002. – Volume. 134. – Issue 4. – P. 61–67.
- 7.Frolova M. Y. Assessment of aesthetic values of natural landscapes / M. Y. Frolova // Moscow university Bulletin. Part 5. : Geography. – 1994. – №2 – С. 27–33.
- 8.Eringis K. I. Ecology and aesthetics of the landscape / K. I. Eringis, A. R. Budriunas. – Vilnius, 1975. – 131 p.
- 9.Fines K. D. Landscape evaluation: a research project in East-Sassux / K.D. Fines // Regional studies. – 1968. – V. 12, № 1. – P. 41–55.
10. Kane P. S. Assessing Landscape Attractiveness: a comparative test of two new method / Phillip S. Kane // Applied geography. – USA, 1981. – Chapter 1. – P. 77–96.
11. Linton D. L. The Assesment of Scenery as a Natural Resource / D. L. Linton // Scottish Geographical Magazine. – 1968. – № 84. – P. 219–238.
12. Penning-Rowsell E. C. Landscape Evolution for Development Plans / E. C. Penning-Rowsell // Journal of the Royal Town Planing Institute. – 1974. – № 60. – P. 930–934.